

DEMENCE

MUDr. Pavel Konečný

www.psychocentrumzlin.cz

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Definice demence

- Závažné onemocnění mozku
- Dochází k zániku mozkových buněk
- Ubývání mozkové hmoty
- Narušení správného fungování mozku

První příznaky demence

- Zapomnětlivost
- Opakování se v hovoru
- Nemocný se ptá znovu a znovu na to samé
- Hovoří o minulosti, ale zapomíná nové informace
- Zapomíná brát léky, nezvládne nákup, ukládá předměty na nesprávná místa...

Další časné příznaky

- Problémy naučit se novým věcem
- Selhávání v cizím prostředí
- Selhávání při obsluze běžných přístrojů v domácnosti...
- Ztráta orientace
- Mění se povahové vlastnosti i chování (apatie, podrážděnost, vztahovačnost...)

Další příznaky...

- Zapomínání termínů schůzek
- Nejistota, obtíže se rozhodnout
- Obtíže při řešení složitějších úkolů (např. finanční povahy)
- Pokles zájmu o své koníčky

DEMENCE

- Symptomy úbytku kognitivních funkcí (paměť, pozornost, intelekt, motivace)
- Postižení paměti → soudnosti → logického uvažování → exekutivních funkcí → orientace → intelektu
- Poškození nekognitivních funkcí (emotivita, vnímání, myšlení, afázie, aproxie, agnozie, poruchy chování, poruchy spánku, rozpad osobnosti...

NEUROBIOLOGIE DAT

- Etiopatogeneze není dosud komplexně objasněna
- Zánik mozkových buněk a ubývání mozkové hmoty
- Patologické ukládání degenerativního proteinu (beta – amyloidu, tvoří krystaly – Alzheimerovské plaky)
- Tau – protein → uzlíky (tangles)

NEUROBIOLOGIE DAT

- Postižena syntéza a výdej acetylcholinu,
- ale i dalších neurotransmitterů (serotonin)

**Mikroskopický obraz neurofibrilárních klubíček,
tvořených tau-proteinem (www.wikipedia.com)**

HISTORIE/SOUČASNOST

- Alois Alzheimer – 1906
- V současnosti nejčastější typ demence
- Jedna z nejvýraznějších zdravotních a sociálních hrozeb našeho století (World Alzheimer Report) + obrovská ekonomická zátěž...

PREVALENCE/EPIDEMIOLOGIE

- 2006 – 26,6 mil. pacientů a patientek celosvětově
- EU – v současnosti 6 mil. nemocných
- V ČR – v současnosti cca 120 tis., v r. 2040 cca 250 tisíc
- 2050 – každý 85. člověk globálně
- Průměrně 7 let dožití po stanovení dg.
- 3% pac. žijí déle než 14 let po stanovení dg.
- U 65letých – 2-3%, každých 5 let se % zdvojnásobuje

Etiologie

- Genetické faktory – dědičnost (zvláště u časných forem), ale i různé genetické abnormality bez dědičného podkladu

RIZIKOVÉ FAKTORY

- Věk - stárnutí
- Ženské pohlaví
- Výskyt v rodině
- Nízká duševní aktivita
- Nízké vzdělání
- Dědičnost – výskyt v rodině
- Škodlivý životní styl, dlouhodobý stres, nezdravá strava

DIAGNOSTIKA

- MMSE (Mini-Mental State Examination)
- HACH (Hachinskiho ischemický skór)
- Zobrazovací metody (CT, NMR...)
- ADAS (Alzheimer's Disease Assessment Scale)
- Psychodiagnostické metody
- Psychiatrické vyšetření

DIAGNÓZA DEMENCE

- VČASNÁ DIAGNÓZA JE NUTNÁ PRO MOŽNOST VČASNÉHO ZAHÁJENÍ LÉČBY!
- Máte-li podezření, navštivte svého lékaře!

ROZDĚLENÍ DEMENCÍ

1. Primárně degenerativní
(atroficko – degenerativní)
2. Sekundární, symptomatické
 - Ischemicko – vaskulární
 - Jiné...

Alzheimerova choroba

1. s časným začátkem
(presenilní forma)
1. s pozdním začátkem
(dělítka 65 let)

Odlišení od vaskulárních demencí

DAT:

- Plíživý začátek, plynulá deteriorace, anosognoze, nález atrofie při zobrazovacích vyš.

Vaskulární:

- Někdy náhlý začátek, deteriorace ve skocích, anamnéza aterosklerózy, sek. deprese, spíše nosognoze, vaskulární změny při zobrazovacích vyš., anamnéza

Stadia DAT podle závažnosti

- Lehká – náhled působí depresi
- Střední – již nutná trvalá přítomnost druhé osoby, nepoznává blízké, sekundární poruchy chování a emocí, inkontinence
- Těžká – plná sociální závislost, nutnost trvalé ošetrovatelské péče, obtíže při příjmu potravy, imobilita
- Terminální stadium

Průběh DAT

- Progresivní onemocnění
- Vznik nenápadně, plíživě
- První příznaky často při zátěži či změně
- Průběh plynule progredientní
- Komplikace – deliria, amentní stavy, ztráta soběstačnosti a sebeobsluhy, institucionalizace postiženého...

Poruchy nekognitivních funkcí u DAT

- BPSD (behavioral and psychological symptoms of dementia) – poruchy chování, cyklu spánek – bdění, emotivity → agresivita, toulání, bloudění, útěky, manýrování, stereotypie...

Zátěž pečovatelů

- Zvýšené riziko tělesných i duševních potíží u pečovatelů!
- Snažte se zjistit o nemoci maximum informací!
- Zátěž péče nesmí ležet pouze na jednom člověku!

LÉČBA

- Nemoc celé rodiny
- Sledovat progresi choroby je utrpením pro pacientovy blízké
- I v těžkých stádiích DAT si pac. uchovává emoční vnímání, je schopen vnímat pocity lidí kolem sebe, atmosféru, energii, pac. zrcadlí emoce svého okolí...
- Pilířem léčby je chování a přístup pečujících, klidné, bezpečné prostředí, vlídný a klidný přístup okolí...

LÉČBA

- Musí být komplexní
- Smyslem je zpomalení průběhu choroby
- 1. Farmakoterapie
- 2. Trénink paměti
- 3. Léčba interkurentních onemocnění
- 4. Práce s pečovatelem

FARMAKOTERAPIE

1. **Kognitivní** (kauzální terapie dosud možná není) – podání prekurzorů acetylcholinu, blokáda jeho degradace
 - Inhibitory cholinesteráz – donepezil, rivastigmin, galantamin
 - Memantin (ovlivnění glutamátergní neurotransmise)
2. **Nekognitivní** – tiaprid, risperidon, melperon, AD, ANX, quetiapin, haloperidol...

NEBIOLOGICKÉ METODY LÉČBY

- Psychosociální metody léčby
- Trénink paměti (kognitivní terapie)
- Emočně orientované psychoterapeutické přístupy
- Pracovní terapie, pet terapie, rehabilitace, arteterapie...
- Práce s pečovateli!, jejich edukace, podpora!

Na emoce orientovaná terapie demence (kontrolovaná stimulace senzorických funkcí) – „SNOEZELEN“

MOŽNOSTI PÉČE

- Ambulance
- Respitní péče (denní, noční centra, návštěvy pečovatелů v domácím prostředí pacientů), odlehčovací pobyty...
- Specializované pobytové zařízení psychosociální péče
- Hospitalizace? (riziko rozvoje maladaptčního syndromu, zhoršení stavu)
 - indikace: těžké poruchy chování, selhání pečovatелů, sociální důvody...

PŘÍČINY ÚMRTÍ U DAT

- Dehydratace
- Pneumonie
- Úrazy

Co dělat pro udržení duševní svěžesti

- Trénovat paměť a soustředění
- Pozitivní myšlení, humor!
- Zdravá strava, tekutiny
- Pohyb, tělesné cvičení, procházky
- Dostatek spánku
- Deník, zápisky, plánování věcí
- Přátelé, aktivity

PREVENENCE DAT

- Intelektuální aktivity, hudba, hra na hudební nástroje
- Sociální kontakty
- Fyzická aktivita
- Zdravý životní styl
- Duševní pohyb vs rigidita
- Prevence MID – kontroly TK a úspěšná léčba hypertenze!

Charlton Heston a Ronald Reagan při setkání v Bílém domě

- Ronald Reagan
- Annie Girardot
- Peter Falk
- Jiří Císler
- ...

Děkuji za pozornost!